

Havebrugscetret, Institut for Landskabsplanter, Hornum, 9600 Aars

Sortsforsøg med Klatre- og Espalierroser 1972-80

Poul Erik Brander

Indledning

I årene 1970-71 blev der, som en opfølgning af tidligere forsøg (Meddelelse nr. 1008, 1971), indsamlet sorter af Klatre- og Espalierroser.

Idet der fra planteskoler og brugere var blevet påpeget, at der hos ældre og meget anvendte sorter forekom forskellige typer og kloner inden for samme sort, blev en del af disse indsamlet fra forskellige virksomheder.

Dette gjaldt 2 kloner af hver af 'New Dawn', 'Blaze' og 'Benvenuto', 4 kloner af 'Blaze Superior' og 3 kloner af 'Paul's Scarlet Climber'.

I alt indgik 62 kloner i forsøget, fordelt på 54 sorter, hvoraf de 13 sorter var med i forsøget i 1967-70, medens 41 sorter ikke tidligere var afprøvet.

De hjemskaffede kloner og sorter blev opformeret til forsøget, dels ved stiklinger og dels ved podninger i væksthush på *Rosa multiflora*. Begrundelsen herfor var at undersøge, hvilken indflydelse formeringsmetoden har på dyrkningsegenskaberne.

I de stiklingeformerede indgik dog kun 55 kloner, fordelt på 49 sorter.

Forsøget blev anlagt foråret 1972 ved Institut for Landskabsplanter (Hornum) og Institut for Frugt og Bær (Blangstedgård).

Beskrivelse af grupper

Klatrerroser er det danske navn for arten *Rosa multiflora*, som klatrer ved hjælp af torne. Benævnelsen anvendes nu for en hel gruppe hybrider og sorter, som ikke alle kan klatre, men som er kendetegnet ved at have lange, rankende grene, der gør planterne velegnede til anvendelse i en pergola eller til espaliering ved hegn, mure og lignende. Gruppen benævnes også ofte som Slyngroser.

Espalierroser er roser, som har en mere stivgrenet og ofte lavere vækst end Klatrerroser, og de er ikke rankende, men grænsen mellem de 2 grupper er noget flydende. Espalierroser er velegnede til espaliering ved hegn, mure og lignende, men ikke til pergola.

Forsøgets udførelse

Forsøget er gennemført efter samme principper og retningslinier, som er anvendt i tidligere forsøg og beskrevet i Meddelelse nr. 1008, 1971 og Beretning nr. 1379, 1978.

Forsøget er udført med 2 fællesparceller af de stiklingeformerede sorter og kloner og 2 af de podede ved hvert af de 2 forsøgssteder, Hornum og Blangstedgård, i alt 8 fællesparceller, med 2 planter pr. parcel.

Ved bedømmelsen er der anvendt en skala på 1-10, hvor 10 betyder det i dyrkningsmæssigt henseende bedste og 1 det dårligste. Tallene er omregnet til forholdstal i skalaen 0-200, hvor 100 er udtryk for en gennemsnitsværdi, jo højere tal des højere dyrkningsværdi.

Det samlede værdital er beregnet som et gennemsnit ud fra alle registrerede data for sundhed, overvintring, vækst, løv og blomsterrigdom.

Resultater

Forklaring til tabellen

De vigtigste resultater fra forsøget er anført i tabellen.

I *kolonne B* er blomstens fyldthed angivet, f = fyldt, h = halvfyldt og e = enkelt blomst.

Kolonne C angiver de enkelte sorters højde, målt i efteråret 1977 ved Blangstedgård.

Højdeangivelsen giver mulighed for at sammenligne de enkelte sorters væksthastighed og

Tabel 1. Klatre- og Espalierroser.

Farvegrupper / Sorter	Farve	Blomsternes fylthed	Højde podn. Blangstedg. 1977	Klassificeringsgruppe	Samlet værdital	
					podninger	stiklinger
Hvide	A	B	C	D	E	F
'Casa Blanca'	hvid	h	205	E	153	149
'Gardenia'	svag grønlig hvid	f	230	K	105	104
'Gruss an Zabern'	hvid	f	250	K	104	107
'Mme. Alfred Carrière'	hvid	f	290	K	106	—
'Purity'	hvid	h	210	K	123	96
'Schwanensee'	hvid	f	235	E	105	92
'Seagull'	hvid	e	275	K	108	102
Gule						
'Casino'	m. bleg grønlig gul	f	255	E(K)	75	113
'Climbing Goldilocks'	lys grønlig gul	h	120	LR	63	93
'Doubleblooms'	bleg gul	f	325	K	75	65
'Easlea's Golden Rambler'	m. bleg gul	f	250	K	37	73
'Félicité et Perpétue'	m. bleg gul	f	235	K	98	—
'Golden Glow'	livlig gul	f	240	K	76	89
'Golden Showers'	livlig gul	f	250	E	116	86
'Gold Fassade'	lys grønlig gul	f	275	K	39	—
'Goldstern'	stærk gul	f	235	K(E)	135	131
'Zitronenfalter'	livlig gul	f	240	E	112	—
Gule m. rødt						
'Alchymist'	livlig gul, øverste del af kronblade livlig rødorange	f	300	K	94	100
'Händel'	m. bleg gul, randen: livlig rødlig purpur	f	275	E	102	94
Lyserøde						
'Bantry Bay'	lys purpur	h	240	K	123	135
'Chaplin's Pink Climber'	livlig purpur	h	210	K	87	77
'Clair Matin'	svag lyserød	h	230	E	128	121
'Coral Satin'	livlig purpuragtig rød	f	220	K	106	90
'Etude'	lys rødlig purpur	h	215	E	138	145
'Fragezeichen'	lys purpur	f	265	K	97	105
'Galway Bay'	lys purpuragtig rød	f	260	E	134	116
'Gerbe Rose'	m. bleg purpuragtig rød	f	240	K	108	81
'Hackeburg'	lys purpur	f	285	K	95	102
'Kassel'	livlig purpuragtig rød	h	180	E	89	95
'May Queen'	bleg purpur	h	230	K	93	99
'Minnehaha'	lys purpuragtig rød	f	250	K	118	127
'Mme. Grégoire Staechelin'	lys purpuragtig rød	e-h	265	K	39	64
'New Dawn'	m. bleg rødorange	f	265	K	170	175
'New Dawn'	m. bleg rødorange	f	240	K	178	169
R. × ruga	strålende purpur	f	285	KK	79	—
'Tocade'	strålende purpuragtig rød	f	260	K	76	—
Mørkerøde						
'Benvenuto'	dyb rød	h	140	E	70	108
'Blaze'	rødlig purpur	h	275	K	117	95
'Blaze Superior' ('Democracie')	rødlig purpur	h	280	K	119	88
'Bonfire'	mørk purpur	f	275	K	123	—
'Chevy Chase'	mørk purpur	f	230	K	132	—
'Climbing Champs-Elysées'	dyb purpuragtig rød	f	250	E	81	80
'Climbing Sarabande'	livlig dyb rød	h	265	K	96	41
'Danse du Feu' ('Spectacular')	dyb purpuragtig rød	f	290	K	109	94
'Elmshorn'	rødlig purpur	f	265	K	135	141
'Heidelberg'	rødlig purpur	f	210	E	118	137
'Iskra'	stærk rød	h	205	K	88	22
'Marie Gouchault'	rødlig purpur	f	255	K	86	97
'Miss Liberty'	dyb purpuragtig rød	h	295	K	78	120
'Paul's Scarlet Climber'	rødlig purpur	f	290	K	124	98
'Sympathie'	dyb purpuragtig rød	f	280	K	125	80
'Wilhelm Hansmann'	rødlig purpur	f	220	K	140	136
Lilla						
'Améthyste'	violetagtig purpur	f	305	K	95	70
'Mme. Sancy de Parabère'	lys violetagtig	h	295	K	25	—

Værdital				Sundhed Blangstedg. podn.	Ant. blomster- dage gns./år Blangstedg. podn.	Overvintring			
Blangstedg. podninger	Hornum	Blangstedg. stiklinger	Hornum			Blangstedg. podninger	Hornum	Blangstedg. stiklinger	Hornum
G	H	J	K	L	M	N	O	P	Q
160	145	144	148	141	109	131	101	129	123
96	108	90	112	104	75	81	116	46	108
86	113	89	117	112	60	111	128	99	122
96	109	-	-	88	105	87	57	-	-
93	144	51	136	109	74	126	110	109	101
103	103	73	105	64	137	87	88	91	89
85	122	95	105	111	55	93	127	75	109
78	69	119	108	94	127	92	65	77	81
78	52	89	95	96	115	55	56	98	70
66	78	45	82	77	68	89	102	94	102
50	28	77	30	98	53	105	93	98	59
73	114	-	-	106	60	112	119	-	-
66	79	68	103	53	61	109	106	112	102
128	105	79	89	107	124	91	65	1	63
25	47	25	95	79	59	103	83	94	95
133	133	118	136	135	95	102	93	77	108
131	98	-	-	118	117	110	77	-	-
93	92	81	113	119	63	122	127	127	142
94	104	125	79	128	135	74	73	60	70
123	120	133	133	110	116	102	97	102	101
87	84	92	70	100	91	126	96	123	78
125	127	127	115	79	112	105	110	98	115
115	98	78	97	108	105	106	98	86	87
135	136	142	141	124	101	116	128	120	139
77	110	83	119	68	64	130	134	127	137
144	125	135	104	125	127	95	92	90	86
92	115	73	87	84	79	120	130	129	125
86	98	93	106	95	63	133	141	121	139
99	81	103	90	87	141	81	70	80	83
73	104	71	118	88	66	124	128	107	117
87	139	100	142	54	71	98	128	81	133
49	31	70	64	74	62	94	63	108	84
152	180	165	173	119	115	126	140	134	145
159	189	145	178	120	123	126	136	118	156
60	91	-	-	66	56	122	132	-	-
63	82	-	-	48	77	99	97	-	-
96	54	140	92	114	147	11	62	93	63
121	111	92	97	99	100	111	118	107	90
117	118	80	94	104	84	111	107	124	96
110	130	-	-	73	93	125	130	-	-
131	129	-	-	141	79	107	114	-	-
99	68	95	74	100	109	92	65	49	63
118	81	102	28	137	75	96	91	65	36
128	95	90	96	111	117	117	87	114	93
145	125	160	127	116	159	102	108	93	108
148	99	151	125	79	156	87	70	94	79
107	75	66	14	82	130	57	52	3	28
76	89	83	106	4	89	112	109	105	124
88	69	115	120	120	82	116	43	112	95
113	128	86	105	97	101	102	112	103	102
132	118	103	69	148	120	106	104	118	72
147	132	139	130	133	119	98	93	80	86
85	99	38	99	84	59	122	129	121	119
8	38	-	-	3	62	120	101	-	-

højdeforskel, men kan ikke tages som udtryk for den endelig højde under andre vækstforhold.

Den i *kolonne D* angivne klassificering i grupper er sket på grundlag af registreringer i forsøget. *K* = Klatrerose, *KK* = Kraftig Klatrerose, *E* = Espalierrose. Nogle sorter er angivet med både *E* og *K*, hvilket betyder, at sorten står som en mellemgruppe.

Nogle sorter af de såkaldte »climbing« mutanter af Lave Roser (LR) er meget lave og synes således at være muteret tilbage til deres oprindelse.

I *kolonne G* og *H* er angivet værditallet for henholdsvis Blangstedgård og Hornum, beregnet ud fra data for podninger. Tilsvarende for stiklinger i *kolonne J* og *K*. Ved de bedste sorter er værditalle for de 2 forsøgssteder ret ens, medens de frostsarte sorter ofte har et lavere værdital ved Hornum end ved Blangstedgård.

Formeringsmetodens indflydelse på sorterens udvikling og blomstring

Forsøget har vist, at der ikke for de afprøvede sorter har været nogle udprægede forskelle, som kunne skyldes, at sorterne var formeret ved podninger eller ved stiklinger.

Den største forskel kommer til udtryk i overvintringen. Hos ikke helt hårdføre sorter er nedfrysningen større for stiklinger end for podninger. Dette var bl.a. tilfældet for 'Iskra' og 'Climbing Sarabande'.

For de helt hårdføre, robuste sorter, f.eks. 'New Dawn', er der derimod ingen forskel.

Klonforskelle

Ved de sorter, hvoraf der har været afprøvet flere kloner, har forsøget vist, at der ikke har været særlige forskelle mellem de afprøvede kloner. Forskellene er så små, at de ikke kan tillægges nogen større betydning.

Når det gælder de 3 røde sorter 'Blaze', 'Blaze Superior' og 'Paul's Scarlet Climber', har de afprøvede kloner fra alle 3 sorter været så ens, at forskellen må anses at være uden praktisk betydning, og kun 1 sort bør være i produktion.

Af 'New Dawn' er de 2 afprøvede kloner også meget ens.

For både 'New Dawn', 'Blaze' og 'Paul's Scarlet Climber' gælder, at det er gamle sorter, som stadig er værdifulde.

Konklusion og vejledning

De roser, der produceres og plantes nu, er for det meste produceret ved okulering på *Rosa multiflora*, og det må derfor især være værditallet for podninger, der skal danne grundlag for vejledningen.

Forsøget har vist, at der udmærket kan anvendes stiklingeformering, uden at det vil være dårligere for brugeren, når blot der anvendes de mest hårdføre og dyrkningsværdige sorter.

Som de mest dyrkningsværdige sorter fra forsøget, skal fra den hvide gruppe nævnes 'Casa Blanca' og 'Purity' og fra den gule gruppe 'Goldstern' og 'Golden Showers'.

Fra den lyserøde gruppe findes flere værdifulde sorter, især kan fremhæves de rankende 'New Dawn' og 'Bantry Bay'. Af Espalierroserne især 'Etude' og 'Clair Matin'.

Fra gruppen røde til mørkerøde er der mange sorter, heriblandt mange gode, med forskellighed i vækst og blomstertype. Af de rankende må nævnes 'Blaze', 'Paul's Scarlet Climber', 'Chevy Chase', 'Wilhelm Hansmann' og 'Elmshorn'.

Af Espalierroserne er det kun 'Heidelberg', som bør drages frem i denne sammenhæng.

De mest dyrkningsværdige sorter har klareret sig godt både ved Hornum og Blangstedgård og kan anbefales til plantning i hele landet.

Eftertryk tilladt med kildeangivelse.

Abonnement på Meddelelser fra Statens Planteavlsforsøg kan bestilles ved indsendelse af abonnementsbeløbet til bladets ekspedition, Statens Planteavlskontor, Kongevejen 83, 2800 Lyngby, postgiro 200 2299, tlf. (02) 85 50 57. Abonnementsprisen er for 1985 100,00 kr. årligt excl. moms. Adresseændring bedes meddelt bladets ekspedition.
ISSN 0105-6514

Trykt i 8.000 eksemplarer.